

Beograd, 13. april 2018.

"ODBRANI PRAVO NA INFORMACIJE - NE DAM DA JAVNO BUDE TAJNO"

Poziv da se ne usvoje zakonska rešenja kojima se svim građanima ugrožava pravo na pristup informacijama od javnog značaja

Organizacije civilnog društva, mediji i pojedinci pozivaju Vladu Srbije da povuče rešenja iz [Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja](#) kojima se smanjuje dostignuti nivo prava građana. Upozoravamo da predložena rešenja ugrožavaju uvid u rad javnih institucija koje se finansiraju novcem građana ili raspolažu značajnim javnim resursima i povećavaju pravo vlasti da izbegava pitanja o odgovornosti za upravljanje javnim institucijama.

Kao ključne probleme u Nacrtu zakona izdvajamo izuzimanje dela preduzeća koja raspolažu značajnom javnom imovinom od obaveze davanja informacija koje se odnose na njihov rad, kao i legalizovanje opstrukcije ostvarivanja prava na pristup informacijama uvođenjem mogućnosti da organi vlasti vode upravni spor protiv rešenja Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti. Skrećemo pažnju i na to da je propuštena prilika da se predvidi efikasniji sistem izvršenja Poverenikovih odluka.

Ovim saopštenjem izražavamo nameru da delujemo jedinstveno u odbrani i promociji prava na slobodan pristup informacijama od javnog značaja kao osnovog sredstva za preispitivanje odgovornosti predstavnika vlasti prema građanima. Pozivamo sve zainteresovane građanke i građane da nam se pridruže u odbrani prava tako što će popuniti jednostavan onlajn formular sa kometarima na Nacrt zakona dostupan na: <http://odbrani.pravona.info> pre **19. aprila** kada se završava javna rasprava.

DETALJNO OBRAZLOŽENJE

Izuzimanje preduzeća koja raspolažu značajnom javnom imovinom

Prvi problem u Nacrtu zakona jeste izuzimanje dela preduzeća koja raspolažu značajnom javnom imovinom, poput „Elektromreža Srbije“, „Koridora Srbije“, „DIPOS“ i „Železnica Srbije“ jer su u nekom trenutku promenila pravni status iz javnog preduzeća u društvo kapitala. Po članu 3, ova preduzeća bi bila izuzeta od obaveze davanja informacija koje se odnose na njihov rad, iako je država član ili akcionar takvog preduzeća. Ovo je posebno zabrinjavajuće imajući u vidu da je primetan trend da se sve veći broj preduzeća koja su bila javna pretvara u društva kapitala,

zadržavajući istu delatnosti i imovinu, pa nema osnovanog razloga da budu izuzeta od obaveza u pogledu javnosti rada. Naprotiv, sve više narasta potreba da se kroz Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja omogući uvid u deo podataka i kod preduzeća u kojima je država manjinski vlasnik, kao kod zajedničkih preduzeća koja su formirana u sklopu javno-privatnog partnerstva, gde javni partner unosi ne samo deo imovine u preduzeće, već može imati i obaveze u pogledu sveukupnog poslovanja takvog pravnog subjekta. Primer takvih partnerstava su „Bus Plus“, „Beograd na vodi“ itd. Ako se ova odredba usvoji, javnost neće imati mogućnost da sagleda racionalnost korišćenja javnih sredstava i rada predstavnika države u takvim preduzećima.

Smanjenje nadležnosti Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti

Rešenje iz člana 27. bi omogućilo da organi vlasti, koji čine prekršaj kada ne postupaju po konačnim rešenjima Poverenika, nakon što neopravdano uskrate pristup informacijama, legalno nastave sa uskraćivanjem informacija tako što bi mogli da povedu upravni spor protiv poverenikovog rešenja. Uvođenje prava na vođenje upravnog spora bi moglo da dovede do smanjenja spremnosti organa vlasti da poštuju odluke Poverenika, ali i do smanjenja spremnosti da inicijalno pruže informaciju tražiocu (računajući na to da će ovaj odustati zbog dugog trajanja spora). Budući da je čekanje na dokumente i inače predugo, uvođenje mogućnosti da se ono prolongira za najmanje nekoliko meseci, predstavljalo bi ozbiljan atak na ostvarivanje prava na pristup informacijama. Za očekivati je da bi ono generalno najviše ugrozilo organizacije koje žele da vlast učine odgovornijom i novinare-istraživače, jer bi ih u brojnim situacijama onemogućilo da na vreme upozore građane na štetnost odluka organa vlasti.

Propušteno da se predvidi efikasniji sistem izvršenja poverenikovih odluka

Nacrt zakona je propustio da predvidi efikasniji sistem izvršenja poverenikovih odluka, posebno u slučajevima kada državni organi odbiju da postupe na osnovu njegovih rešenja koja su obavezujuća, konačna i izvršna. Ovo se do sada uglavnom dešavalo kad su korisnici prava tražili informacije i podatke koji se odnose na krupne ekonomske poteze države, odnosno organa vlasti, ili na raspolaganje velikim finansijskim ili materijalnim resursima. Stoga, potrebno je ustanoviti adekvatan mehanizam izvršavanja rešenja Poverenika kako bi se omogućilo da javnost ne ostane uskraćena za informacije i podatke na koje ima pravo. Prvi način je da se uskladi Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja sa Zakonom o opštem upravnom postupku, kao i sa pozitivnom međunarodnom praksom u ovoj oblasti, kako bi bilo moguće izvršavanje rešenja Poverenika i izricanje novčanih kazni u skladu sa članom 198 ZUP-a. Drugi način je da se uvede kontrolni mehanizam izveštavanja o tome kada Vlada ne pruži podršku Povereniku oko izvršenja rešenja. Prema godišnjim izveštajima Poverenika od 2010. godine, Vlada nije postupila ni u jednom od 173 slučajeva u kojima je Služba Poverenika od Vlade

zatražila obezbeđenje izvršenja rešenja. Ovakvo odsustvo angažovanja Vlade dovodi do direktnog kršenja Ustavom i zakonom zagarantovanog prava na slobodan pristup informacijama. Shodno tome, potrebno je uvesti kontrolni mehanizam izveštavanja u cilju adekvatne primene zakona od strane Vlade tako što bi imala obavezu da dva puta godišnje podnosi izveštaj Narodnoj skupštini o zahtevima za pomoć u postupku izvršenja rešenja Poverenika.

Pozivamo Vladu Srbije da povuče negativna rešenja iz Nacrta zakona i da iskoristi ovu izmenu zakona da otkloni probleme na koje su ukazali izveštaji Poverenika i Evropska komisija u oceni usklađenosti u Poglavlju 23 (Pravosuđe i osnovna prava), kao i da uvede rešenja na osnovu modela koji su 2012. izradile organizacije civilnog društva.

Detaljnu analizu Nacrta i predloge za njegovo poboljšanje možete preuzeti [ovde](#).

ANTRFILE

Zagarantovani nivo prava:

Aktuelni Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i dalje je jedan od najboljih i najvažnijih antikorupcijskih propisa u Srbiji jer omogućava svim građanima da imaju uvid u rad javnih institucija koje se finansiraju njihovim novcem. Srpsko zakonodavstvo po ovom pitanju je ocenjeno i na međunarodnom nivou kao jedno od najboljih. Ovaj Zakon omogućio je da saznamo mnoge činjenice od javnog interesa koje bi ostale sakrivene od očiju javnosti. Zbog toga, smatramo da od samog početka mora biti potpuno jasno saopštena odluka da se izmenama Zakona ni na koji način ne naruši dostignuti nivo garancija prava na pristup informacijama. To podrazumeva, između ostalog, sledeće:

- izmenama Zakona ne bi smeli da budu propisani apsolutni izuzeci od prava na pristup;
- ne sme biti uvedeno ograničenje u pogledu korišćenja informacija koje su dobijene na osnovu zahteva niti obaveza tražilaca da dokazuju interes za pristup informacijama;
- ne sme biti umanjen krug organa vlasti koji su obavezni da postupaju po zahtevima i da objavljuju informacije proaktivno;
- ne sme biti umanjen krug organa protiv čijih se odluka može uložiti žalba, niti krug razloga zbog kojih se može uložiti žalba;
- ne smeju biti umanjena ovlašćenja niti nezavisnost Poverenika.